

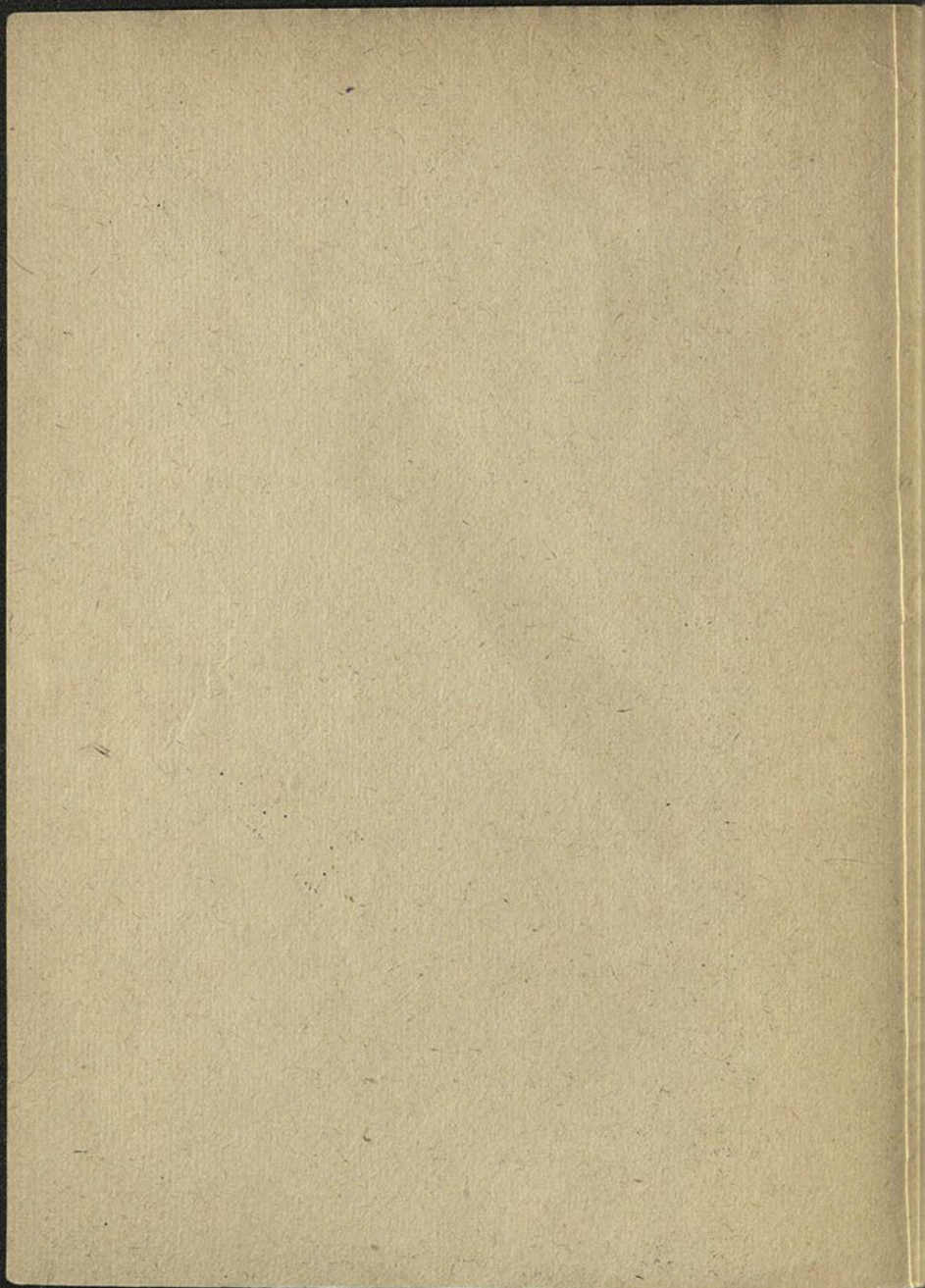
Ба 145879

7
719

і. гурскі

СВАРКА

// БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА //

~~Ба 82456р~~ Ба 145879

І. ГУРСКІ

СВАРКА

ДЗІЯЧАЯ ПЕСКА ў 2-х ДЗЕЯХ

Бел. 2005

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
М Е Н С К — 1929

6145879

Бел. выданне
1994 г.

Заказ № 542. 3.000 экз. (7/8 арк.). Галоўлітбел № 2102.

Друкарня Беларускага Дзяржаўнага Выд-ва.

А С О Б Ы:

Даніла—селянін, бядняк.

Кацярына—яго жонка.

Кастусь—іх сын, вучань, 14 год.

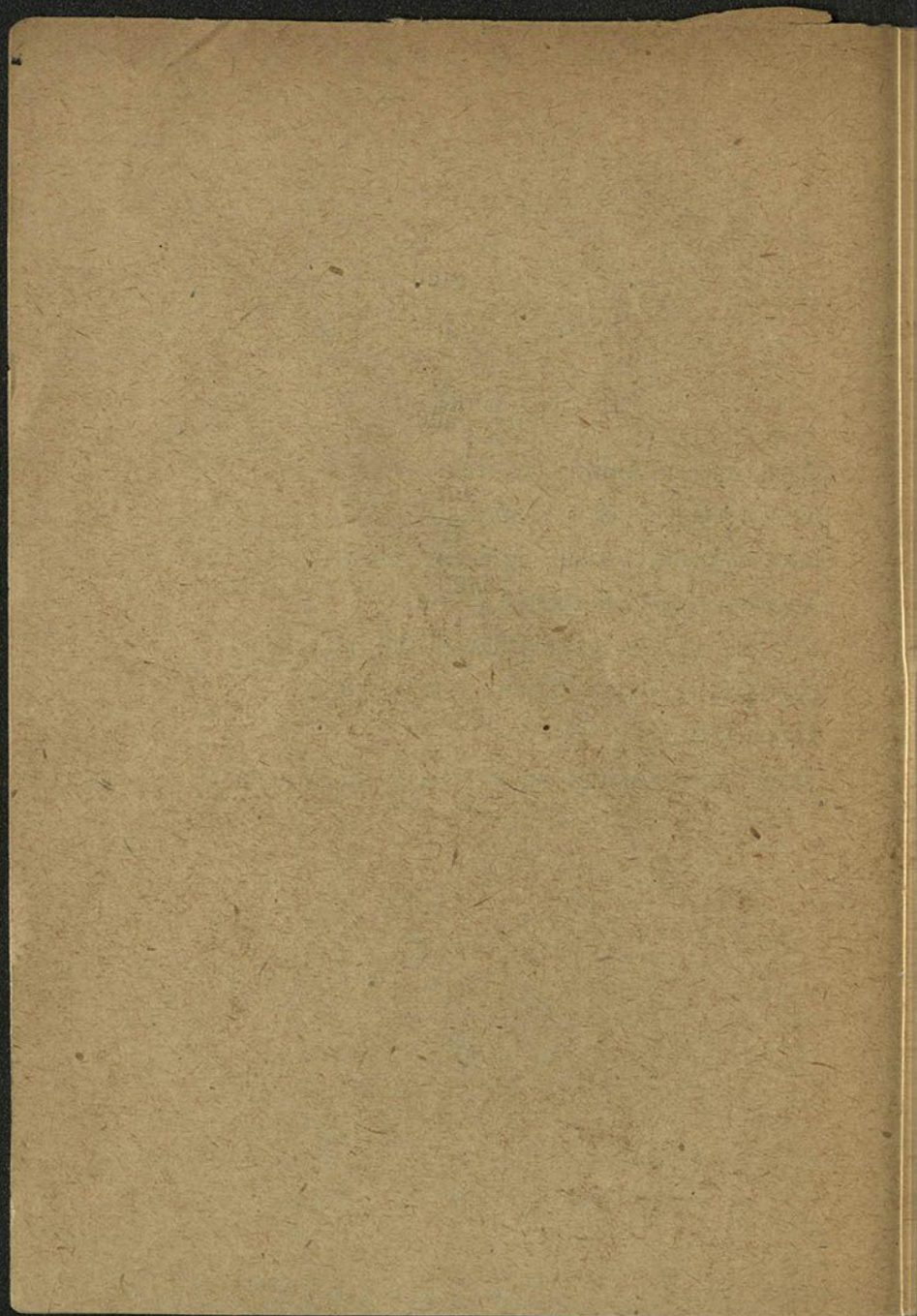
Хімка—дзяўчынка, 12 год.

Юзік—сусед, комсамалец, 16 год.

Стары дзед—бацька Кацярыны.

Піонэры.

Дзея адбываецца на вёсцы ў нашыя часы.

ДЗЕЯ ПЕРШАЯ.

Бедная сялянская хата. Стол. Лавы. Заслон. На покуці абразы; поруч портрэт Леніна. На сцэне адна Кацярына.

Кацярына (*спявае*).

...А мужык жонку б'е
І плакаць не дае...

Даніла (*уваходзячы, зусім п'яны*). Маці!..
А, маці!..

Кацярына. Чаго?

Даніла. Ты думаеш, я п'яны? (*Ікае*). Не, далі-бог, не!... (*Жагнаецца*). Вось табе хрэст!..

Кацярына. Хіба-ж я кажу, што ты п'яны; але, мусіць, трохкі выпіў?

Даніла. Ну там, зусім крышачку... (*Пауза. Ікае*). А п'ю я толькі з разумнымі людзьмі... (*Ікае*). З дурнямі толькі бяды набярэшся: ён на капейку вып'е, а шуму наробиць на рубель. (*Ікае*).

Кацярына (*падыходзіць да Данілы*). Хоць бы разьдзеўся. (*Сьцягвае паліто*).

Даніла. А ты ня тузай... *(Ікае)*. Бо вось як тузану... дык і зубоў не зьбярэш! *(Ікае)*.

Кацярына. Божухна, калі гэта ўжо скончыцца мая пакута. *(Плача)*.

Даніла *(садзіцца на заслончык, чуць не наваліўся. Кацярына падтрымлівае)*. Так, маці, канец сьвету ўжо настаў... *(Паўза. Ікае)*. Сьцягні боты, нешта нагу муляе...

Кацярына *(праз сьлёзы)*. Дзе-ж тыя боты? *(Раскручвае аборы)*. Мо' каб ня піў...

Даніла *(злосна)*. Ну!

Кацярына. Маўчу, маўчу.

Даніла. Глядзі ты ў мяне!.. *(Паўза. Ікае)*. Я скоро горла заткну!..

Кацярына. Дый ты, Даніла, дрэнна робіш: такі-ж дзеткі падрасьлі...

Даніла *(крычыць)*. Гадаўка! *(Штрукчае нагой)*. „Дзеткі, дзеткі“. Каб толькі ведала, што яны вырабляюць... *(Ускочыў)*. Навука пашла, ліха матары!.. Дзіця яшчэ сопляў ня вытра, матчына малако на губах не абсохла... а яно ўжо бацькоў вучыць... *(Ходзіць з адною разутаю нагой)*. Усё комплексы гэтыя...

Кацярына. Што-о? Якія комплексы?..

Даніла. А такія... ну... комплексы. *(Паўза. Ікае)*. Ды чаму вучаць, каб ты толькі ведала?..

Кацярына. Што, зноў з фокусамі?

Даніла (злосна). Яшчэ з якімі, страх падумаць... (Пауза). Чарцяняты нейкія, дый годзе!?. Толькі сорам з-за такіх дзяцей!

Кацярына. Што ты, бацька?

Даніла. А тое, маці... што выгадавалі мы на сваю шыю антыхрыстаў нейкіх.

Кацярына (нэрвуецца). Кінь ты лаяцца... хіба-ж можна так... на сваіх дзетак?.. Такі-ж яны хрышчоныя...

Даніла (злосна). Ну, няхай толькі прыйдуць. Я ім пакажу, адкуль ногі растуць!.. (Ікае).

Кацярына (на вачох сьлёзы). А ты, бацька, сеў-бы, ды толкам, усё па парадку і раскажаў-бы. (Устае. Бярэ Данілу за руку і вядзе да лавы).

Даніла (садзіцца, выстаўляе нагу, Кацярына раскручвае абору). Зайшоў гэта я да бацюшкі... ну, перакулілі гэта мы па адной, па другой... бо чаму-ж ня выпіць з разумным чалавекам?.. (Пауза). От яны, нашы „дзеткі“, значыцца, пад вокнамі...

Кацярына (Перарывае). Што ты кажаш?

Даніла. А тое, што ты чуеш. (Пауза). Дый як зацягнуць гэтую самую... „А наш поп благачынны...“, дык ведаеш, я чуць з сораму не згарэў... (Убягаюць: Кастусь з Хімкаю).

Кастусь (да Хімкі). Ну, што, хто выйграў?

Хімка (з падылба). Ты.

Кацярына. Што, ужо іграць навучыліся?

Хімка. Не, мамачка, мы спрачаліся, куды татка з царквы пойдзе—у карчму ці дадому?

Кастусь (бойка). Я казаў, што татка абавязкова нап'ецца і будзе біцца, а яна (перадражнівае), татка добры і ня пойдзе ні ў царкву, ні ў карчму.

Кацярына (зьдзіўлена глядзіць). Спрачаліся?

Кастусь. Мы даўно зьбіраліся адвучыць яго ад карчмы. Хіба-ж можна так, сам бядняк і трымае сувязь з папом, клясавым ворагам. Сорам які!

Кацярына (міргае вачыма). Што?

Хімка. Мамачка, поп п'яніца і клясавы вораг, а татка з ім цягаецца... (Пауза). Сорам... Мы яму і кажам: „тата, ідзі дадому; бо гэты п'янюга да добра не давядзе“.

Даніла (глядзіць. Лынае вачыма. Твар робіцца злы. Устае. Бярэ напругу). Ах, вы!.. (Кідаецца, хоча біць).

Кацярына (хапае яго за рукі). Ой, не, пачакай, трэба разабрацца!

Даніла. Дык і ты з імі, чартоўка старая! (Пачынае яе біць).

Кастусь (хапаецца за напругу. Рашуча). Татка, ня біся, бо іначай мы ў сельсавет. Нельга біць працоўную жанчыну!

Хімка. А, татачка, ня бі мамку... (*Хапае за рукі*). Татачка, родненькі, калі будзеш біцца... (*плача*). Мамачка, бяры развод... Мы ўжо вялікія, не прападзем...

Кастусь (*ускочыў на лаву*). Хімка, адкрытая бойка—самая чэсная. Дакуль гэта мы будзем хавацца? (*Адзяюць піонэрскія гальштукі. Бацька з маткаю зьдзіўлена глядзяць*). Досьць!.. За што змагаліся?.. (*Пауза*). Тыя, якія хістаюцца, заўсёды на баку мацнейшых, такім чынам, мамка з намі...

Даніла. Дык вунь яно што!.. (*Кідаецца да дзяцей*). Ах вы, галадранцы...

Кастусь (*хапае мяшалку*). Рукі прэч ад галадранцаў... (*Пауза*). У клясавай барацьбе няма ні таты, ні мамы. (*Да Хімкі*). Хімка!—Бяры зброю... Не марудзь ні хвіліны!

Хімка (*хапае чапляу*). Рукі прэч ад беднаты! Не перашкаджай будавацца, падкулачнік!

Даніла (*здзіўлена глядзіць, ня ведае, як трымаць рукі*). Ды... Я...

Кастусь (*камандуе*). Маўчаць. Слова даю маме. Даволі прыгнечаньня!.. (*Пауза*). Мама, калі ласка!

Кацярына (*сумна*). Што-ж я магу сказаць?

Кастусь. Ну, тады адказвайце на запытаньні. Вы з кім—з татам, які заўсёды п'янствуе і б'ецца ці з намі?

Кацярына. Каб-жа ведаў чалавек, дзе ўпадзе, дык саломку-б падаслаў!

Хімка. Мамачка, сьмялей! Мы падтрымаем, дый Жанадзел.. У нас зброя—наша сіла!

Кацярына (*глядзіць зьбянтэжана на Данілу*). А хто яго ведае... Каб-жа бацька ня піў... і ня біўся, дык тады...

Хімка (*перабівае*). І богу не маліўся ды абразы з хаты павыкідаў...

Кастусь (*да Хімкі рашуча*). Чакай, чакай, з гэтым дурманам—рэлігіяй, опіумам для народу, ня гэтак трэба змагацца. Тактыка патрэбна, разумеш... (*Пауза*). Тут наскокам ня возьмеш... патрэбна вытрымка... (*Пауза*). Дык як, мама?

Кацярына (*глядзіць на Данілу*). Усе вы—родныя, усе вы—блізкія, аднаго я баюся—сваркі, яна да дабра не давядзе.

Хімка. Мамачка, калі ў хаце няма сваркі, дык няма і скваркі... (*Пауза*). Вы ўсё жыцьцё вось так, каб усё было ціха. А тата ідзе ды ідзе: то ў карчму, то ў царкву, то да папа...

Кастусь. Людзі ў колектыў, а ён да папа на прызбу. (*Праз сьлёзы*). А нам дый вам—мамцы і татку сорам... бо ён з папам залішня пасябраваў, а той яго ашуквае...

Хімка. Мамачка, і з пападзёю...

Кацярына (*глядзіць на Данілу*). Ах, так
вунь яно што! (*Падыходзіць да Данілы*). Дык
ты, што-ж гэта, га?

Даніла (*мнецца*). Ды я па... справе... без
патрэбы не хаджу...

Кастусь. А справы якія, каб вы толькі
ведалі?

Кацярына (*праз сьлёзы*). Кажы!

Даніла. Забі, дык не скажу!.. Не магу!..
(*Дастае грошы*). Кацярына! Калі хочаш есьці
скваркі, дык не рабі сваркі!

Кацярына. Не, не, кажы!

Кастусь (*наступае рашуча на бацьку*).
Павінен сказаць!

Даніла. Дзеткі, на кавалкі парэжце, усё-
роўна нічога не скажу!..

Кастусь. Так, так. Тады ў адказ на белы
тэрор абвяшчаю чырвоны... (*Пауза*). Я пры-
мушу сказаць. (*Паднімае мяшалку*).

Даніла (*угледзеў*). Што-о? (*Жагнаецца*).
Божачка, што гэта робіцца?..

Кастусь. Ну!

Даніла (*Праз сьлёзы*). Сынку, зьмілуйся
на несьвядомасьці ўсё гэта..

Кастусь (*замахваецца мяшалкаю*). Ну!
Доўга я буду чакаць?

Даніла. Дзеткі... адну хвіліну... (*Хітра*).
Дай толькі з мамаю разьвітацца... (*Хоча
ісьці*).

Кастусь. На хітрыкі. Ой не! *(Да Хімкі).*
У атаку! Ура!

Хімка *(таксама бяжыць, крычыць).* Ура!
Ура!

Даніла *(прысеў).* Вой, вой, вой.

Кацярына *(падыходзіць да Данілы).* Дык ты скажаш, ці не?

Кастусь *(сурова глядзіць на Данілу, трымае напаятове мяшалку. Да Хімкі).* Трымай моцна зброю ў руках, тады і ворагі ня страшны.

Хімка. Слухаю! *(Мацней трымае чаплялу).*

Даніла *(зьдзіўлена глядзіць на дзяцей, напалоханы).* Кажу, кажу... *(Глядзіць на Кастуся).* Казаў поп, каб колектыў падпаліць, грошай даў... *(Пауза).* Яшчэ... не падабаецца яму юнкор „Сьмелы“, што ў „Беларускі піонэр“ піша, ды...

Кастусь. Ну, ну!

Даніла. Ды са сьвету зьвесьці, бо гэты жэўжык пра бога піша і вельмі дрэнна...

Кастусь *(апускае мяшалку).* Ха-ха-ха! Мяне, значыцца! Ох-хо-хо!

Кацярына *(праз сьлёзы).* Цябе? *(Да Данілы).* Ды ты звар'яцеў, ці якое ліха... Сынка майго „Сьмелага“. *(Абнімае Кастуся).* Даражэнькі мой. *(Кідае грошы).* Дзеткі мае, родненькія, тады я з вамі, даражэнькія. *(Уваходзіць стары дзед).*

Стары дзед (*пыхкае молькаю*). Што гэта ў вас за гармідар? (*Паднімае грошы*). Скуль гэта? (*Даніла зьдзіўлена глядзіць*). Заўсёды было ціха, а цяпер, на табе—сварка. Нядобра, нядобра. (*Да Кацярыны*). З мужам пасварылася? (*Пауза*). Хіба забылася пра словы гасподнія: „Да убоится жена мужа“... (*Глядзіць на дзяцей*). А вы чаго глядзіце, як дурні? (*Падыходзіць бліжэй*). Гальштукі паначэпвалі... Вон з хаты, смурод!

Кацярына. Тата, ня маеце права ляць маіх дзяцей.

Стары дзед. Што-о? (*Кідаецца да дзяцей, хоча біць*).

Кацярына. Ня дам! Мяне вы можаце, а іх не! Ня дам!

Стары дзед. Ах, так. (*Пачынае біць Кацярыну*). Дык вось табе! На! На!

Кастусь. Э, дык вы занадта! (*Абое замахваюцца на дзеда*).

Стары дзед (*з перапалоху аж прысеў*). Ды я... ды не... Я толькі так... Папалохаць хацеў... Жартаваў... (*Уваходзіць Юзік*).

Юзік. Ха-ха-ха! Што за сварка, нелады? Пойдзем у колектыў, да грамады! (*Пауза*). Будзе лепей! Выгадней! Работа будзе ісьці спарней! Так!

Кастусь. Згодны.

Хімка. Пойдзем.

Стары дзед (*жагнаецца*). Згінь, здань!..
(*Ціханька ідзе да дзвярэй*). Згінь, нячыстая
сіла!.. (*Уцякае*).

Кастусь (*азірнуўся, бяжыць да дзвярэй*).
Ха-ха-ха! Дзед, дзед! (*Голас дзед: „адчапіся
ад мяне, нячыстая сіла*). Ха-ха-ха! От даў
перцу.

Хімка (*падыходзіць да Кацярыны*). Дык
як мамка? (*Пауза*). Мамачка, любая, пойдзем.

Кацярына. А хто-ж яго ведае? (*Пауза*).
Як бацька?

Даніла. Нікуды я з свае хаты не пайду.
Лепей жабраваць буду. (*Да Кацярыны*). І цябе
ня пушчу.

Кастусь. Не, мамка, з намі.

Хімка. Мы яе з сабою возьмем. (*Пад-
бгае да яе, лашчыцца*). Мамка, пойдзем
з намі. Ня бойся, татка ня будзе біцца.

Юзік. Цётка, ідзеце, каяцца ня будзеце.
Хоць пад старасьць сьвет угледзіце.

Кацярына (*гладзіць дзяцей па галоўках,
праз сьлёзы*). Родныя вы мае, а хто-ж нам
узарэ, забарануе ды пасее? (*Нешта ціха
гаворыць*). А як-жа будзе вось тое ды гэта?

Юзік. Усё, цётка, будзе ў парадку. Я-ж
да вас. Грамада паслала... Прасілі да нас,
гаспадыню будзеце. (*Гладзіць на Кастуся*).
А „Сьмелы“ не аднаго старога за пояс заткне,
трактарыстым будзе.

Кастусь. Ну, мамка, мы ставім пытаньне рашуча. Вы з кім—з таткам, падкулачнікам, які вас б'е, ці з намі, беднатою, якая дбае аб лепшай долі?

Кацярына *(плача)*. Дзеткі... Цяжка мне старой... *(Крычыць, паднімае ўгару рукі)*. Бацька!..

Даніла *(махае рукою)*. Прападзеце вы пропадам!

Кацярына *(выцірае фартухом сьлёзы)*. Што-ж зробіш, тады і я з вамі.

Кастусь *(збіраецца выходзіць)*. Дык пойдзем! *(Да Хімкі)*. От бачыш, тактыка правільная: тыя, якія хістаюцца, заўсёды на баку мацнейшых...

Юзік. Малайчына, Кастусь! *(Выходзячы сьпяваюць)*.

Пойдзем мы з чырвоным сьцягам
Па ўсім сьвеце, з краю ў край,
Альбо мёртвымі паляжам,
Альбо зробім ўсюды рай.

Даніла. От гадаўё, угаварылі. *(Пауза)*. Усё-ж, мусіць-такі прыдзецца перастрайвацца, бо і сапраўды моладзь перарастае нас.

ЗАСЛОНА.

ДЗЕЯ ДРУГАЯ.

З правага боку рог новага будынку—хата, пабудаваная колектывам. З левага боку турнік. У глыбіні сцэны палаткі, у якіх разьмясьціліся прыбыўшыя з гораду піонэры. За сцэнай чуваць, як гудзе мотор трактара. Вечарэе. Пасьля першай дзеі прайшло каля году.

Хімка (*выбягае*). Сюды, сюды! Глядзецце, вось тут наша новая хата! (*За сцэнаю чуваць звонкія дзіцячыя галасы, сьмех. Прыціх мотор*).

Юзік (*нясе сноп жыта, за ім ідуць піонэры*). Вось гэта (*паказвае рукою*) і будзе хата „Сьмелага“, а будавалі мы яе разам, грамадою.

Піонэр. Колектывам, значыцца?

Юзік. Так. (*Кладзе сноп*).

Хімка (*падбягае да Юзіка*). А навошта гэта жыта?

Юзік. Уй, якая ты цікавая!

Хімка. Ну, скажы.

Юзік. Пачакай, пасьпееш.

Галасы. Скажы! Скажы! А-я-яй, якое вялікае! Каб-жа гэта ва ўсіх было такое! Скажы! Скажы! (*Уваходзіць Кастусь*).

Кастусь (*глядзіць ва ўсе бакі*). Э, дык вы ўжо разьмясьціліся? Добра, добра. А я думаў, што ў хаце пераначуем. (*Бярэ сноп, хоча ісьці*).

Юзік. Ці ня ўздумаў ты хаваць?

Кастусь (*сьмяецца*). Не, мамцы трэба паказаць. Яна-ж сёлета ні разу ня была ў полі, дык засумавала, кажа: „Хоць-бы адным вокам зірнуць“. Вось я, едучы, узяў ды ўскінуў адзін сноп, няхай паглядзіць. (*Пауза*). Нават татка абяцаў прыйсьці на зажынкi.

Хімка. Няўжо?

Кастусь. Так. (*Ідзе, сустракае Кацярыну*).

Кацярына (*хапае сноп*). Сынку! (*Праз сьлёзы*). Родненькі мой, няўжо гэта наша?

Кастусь. Наша, мамачка.

Кацярына (*з радасьці аж плача*). Ня можа быць. (*Разглядае*). Не, не, ты мяне падманваеш. (*Дзеці здзіўлена глядзяць*).

Кастусь. Ну, што ты, мама.

Кацярына. А тое, што раней нават у нана Чапскага гэткага ня было.

Кастусь. Ха-ха-ха! Што ваш пан у параўнаньні з намі—новаю, сьвежаю, маладою сілаю.

Кацярына (з замілаваньнем глядзіць на Кастуся, радасна). Значыць, наша ўзяло?

Кастусь (з гонарам). Стала быць, так. Ды хіба ў іх будзе такое?—Ніколі!

Юзік. У каго?

Кастусь. У таткі ды ў яго аднавяскоўцаў.

Юзік (сьмяецца). Ці не спаборніцтва ў вас з імі?

Кастусь. Вядома. (Пауза). Яшчэ летась умовіліся, што ў каго будзе лепшае, той пераможца.

Хімка (Радасна). Мамачка, значыць, мы перамаглі?

Кацярына. Яшчэ невядома.

Хімка (напалохана). Як невядома?

Юзік. Чаго там невядома, усё відаць, як на далоні. (Пауза). Адным словам, наш верх.

Хімка. Мамка, тады мо' і татка да нас прыйдзе?

Кацярына (паціскае плячыма). Ня ведаю, мо' і прыйдзе. (Разглядае сноп). А каласочки, каласочки якія! (Успамінае). Яшчэ мінулай восеньню казаў: „Глядзі, Кацярына, сварка да добра не прывядзе“... А вось яно дзякуй богу міламу...

Кастусь. Кінь, мама, прычым тут бог.

Кацярына. Не, сынку, ты што хочаш кажы, але каб ня бог, дык мы-б прапалі...

Хімка (*бойка*). Не, мамачка, нам ня бог дапамог, а добрыя людзі.

Кацярына. Усё-ж, дзеткі, не задзірайцеся вы з ім, бо, як кажуць: бяз бога ні да парога, а з богам хоць за морам.. (*Пауза*). Дый бацюшка надоечы на пропаведзі нешта нэрваваўся і казаў, што „дзеці з бацькамі сварацца, б'юцца, таўкуцца. Усё гэта—работа нячыстае сілы...“ (*Жагнаецца*).

Кастусь. Ха-ха-ха! Поп людзей пужае, а сам ліха робіць.. (*Пауза*). А татку паіць,—чыя работа? А „Сьмелага“ забіць, куды гэта годна? (*Пауза*). І ўсё гэта той, які моліцца за дабрабыт людзей?!

Кацярына. Ды яно-ж, дзеткі, так... Вось толькі сварка з бацькам..

Кастусь (*абурана*). Гледзячы, якая сварка: калі абы пасварыцца, дык тады нядобра, але калі па прыцыпу, дык тады карысна. Такая сварка асьвяжае мазгі, дае штуршок да далейшае барацьбы за лепшае існаваньне чалавека.

Кацярына (*міргае вачыма*). Так, так. Толькі ня злуй на мяне, сынку. Я ўсё буду рабіць, што скажаш... Вось толькі з богам, дык ні-ні-ні... (*Махае галавою*). А колектыў,—гэта добра. (*Нязграбна*). Дык вы тут, дзеткі, а я хуценька. (*Выходзіць*).

Юзік. Старая ўжо, не зразумее гэтага.

Кастусь (важна). Так. (Пауза). Яна і так у нас добрая.

Юзік. А ў цябе, брат, прафэсарскі склад гутаркі!?

Кастусь (сьмяецца). Ну?

Юзік. Так, неяк складна выходзіць, абгрунтавана ўсё, адным словам, любата слухаць.

Кастусь (сьмяецца). А што ты думаеш, можа і буду ім. (Пауза). Ня дарма-ж пішуць вялікія людзі. (Дэклімуе).

Вам на памяць Серп і Молат
Даравала доля,

Каб з вас кожны быў, як волат,
Нягнуў плеч ніколі.

Юзік. О, так! (Працягвае дэклімаваць).

Каб здабытую свабоду
Зналі, шанавалі,

І у цяжкую прыгоду
Ўсталі грознай хваляй“.

Галасы піонэраў. Ну і будзем шанаваць!

Кастусь. Значыць, татку дый сваіх быўшых аднавяскоўцаў мы абагналі. А цяпер (зьвяртаецца да Юзіка) давай пашлем прапанову колектыву „Новы шлях“ аб арганізацыі саборніцтва па палепшаньні жыллёвых умоў. У іх там ня зусім добра, дый у нас ня лепш.

Юзік (*падумаўшы*). Дык-жа вось (*наказвае на хату*), будуемся. Што яшчэ табе трэба?

Кастусь. „Будуемся“. (*Запальчыва*). А ў другіх колектыўшчыкаў што робіцца? (*Пауза*). Тут і свіньні, тут і куры і людзі, адным словам...

Юзік (*перарывае*). Ну, ну, ну. (*Увайшла Кацярына і прыслухоўваецца да размовы хлапцоў*).

Кастусь. Вось табе— і ну, ну... (*Пауза*). А дарогі ліха іх ведае якія дрэнныя... Сёлета Аўтадор прыслаў машыны, дык ломяцца, крышацца. А каб дарогу ці масты паправіць...

Юзік (*крычыць*). Згодзен, згодзен! (*Пауза*). Вось дзе, значыцца, як грыбы, растуць організатарскія таленты.

Кацярына (*падыходзіць да хлапцоў*). Дзеткі, колькі я вас прасіла, каб вы гаварылі на прастай мове.

Хімка (*сьмяецца*). Мамачка, а хіба гэта крывая?

Кацярына. Ды нешта не разумею я яе.

Хімка. А што-ж тут незразумелага?.. (*Пауза*). Косьцік кажа, каб брук пралажыць, курэй з хаты павыганяць, дый свіней з парасяткамі ня пускаць у хату.

Кацярына. От, твой Косьцік нагаворыць, толькі слухай яго.

Кастусь (да Юзіка). Дык пішам?

Юзік. Пішам. А заўтра пашлем. Добра?

Кастусь. А масы? (Пауза). Сёння напішам, а заўтра праз сход правядзем, а там і за працу. (Чуваць, як гудзе трактар).

Юзік (бяжыць). Што такое?

Кастусь. Нешта-ж нейкае ёсьць. (Выбягае, а за ім піонэры).

Кацярына (адна). Каласочки мае залацістыя... (За сцэнаю чуваць звонкія дзіцячыя галасы, сьмех). Дзеткі мае галасістыя... Усё ў іх неяк спорна ідзе, весела. (Разглядае палаткі). Вось не пасьпелі прыехаць, ужо і хаткі свае паставілі. (Падыходзіць да турніка). А гэта навошта? (Мотор прыціх, бягуць: Кастусь з Юзікам, а за імі ўваходзіць Даніла з снопам).

Даніла (нясьмела). Добры вечар, маці! (Убягае Хімка з піонэрамі).

Кацярына (вельмі радая, але стрымлівае сябе). Добры вечар! (Засумяцілася).

Хімка. Мамка, мамачка, глядзі, татка жыта прынёс. (Дзеці пераміргваюцца, Юзік вельмі рады. Бяжыць да турніка, выконвае некалькі фізкультурных нумароў, а за ім па чарзе піонэры).

Даніла (нясьмела). Дык як маецесья?

Кацярына. От жывем патроху... Бачыш (паказвае), хату будуем... Людзі, дзякуй

богу міламу, ня цураюцца, дапамагаюць пакрысе...

Даніла (*дрэнна сябе адчувае*). Добра, добра...

Хімка (*сьмяецца*). Мамачка, а татка трактар пусьціў, дый ня мог спыніць; а спужаўся як, дык каб вы толькі бачылі.

Кацярына (*весеley*). Няўжо?

Даніла. Так, каб не Кастусь, дык ня ведаў-бы, што рабіць, балазе ён падбег. (*Хітра*). Ну, а як у полі—азімая ярына?

Кацярына. Ды нішто сабе. (*Памкнулася ісьці*).

Даніла. У мяне, дзякуй табе божа, таксама нічога. (*Паказвае сноп*). Ніколі не чакаў.

Кацярына (*разглядае з радасьцю*). А ў нас...

Даніла (*перарывае*). Ды ў вас і ня можа быць такое, бо такі-ж першы год.

Кацярына (*аглядаецца кругом*). Дзеткі, дзе-ж наша?

Хімка. Зараз, зараз, мамачка. (*Кастусь увесь час стаіць збоку, паглядае*).

Кацярына. Не, як-бы і наша ня горшай будзе.

Хімка (*выбягае, нясе сноп*). Куды ваша супроць нашага.

Даніла (*бярэ сноп, разглядае, лыпае ва-чыма*). Нічога, нічога. Салома доўгая. Але на ўмалот, дык маё куды лепшае...

Кастусь. Ха-ха-ха! Дый умалот з нашага шмат лепшы. (*Да ўсіх*). Правільна?

Галасы. Правільна! Правільна!

Кастусь (*да Данілы*). Чуеце, што кажуць масы?

Даніла. Усё-ж, дзеткі, я ваш бацька і ліха вам не жадаю...

Кастусь. Ну, ну.

Даніла. Пойдзем у вёску, там будзе спа-кайней.. А то я чуў, што кітайцы і тыя за-варушыліся.

Кастусь. Якія кітайцы? (*Пауза*). Кітайцы даўно варушацца і варушацца па-рознаму.

Даніла. Ну, кітайцы.

Кастусь (*зласьліва*). Кітайцы ёсьць роз-ныя: рабочыя і буржуі. (*Пауза*). Рабочыя заўсёды з намі, а хун-хузы там розныя, на чале з генэраламі-бандытамі—нашы ворагі, з імі трэба змагацца.

Кацярына. Што-о? Фун-Фузы? Хто яны такія?

Кастусь. А гэта шайкі разбойнікаў, бан-дытаў. Яны за грошы што хочаце зрабляць. (*Пауза*). Толькі ня „фун-фузы“, як вы ка-жаце, а хун-хузы. (*Сьмех*).

Кацярына. А-а-га.

Даніла (*ківае галавою*). Дык-жа і тут, блізка, вось гэта самая—наша суседка...

Юзік. У Польшчы таксама ёсьць і рабочыя і паны. Паны, як тыя сабачкі на ланцужкох, служаць Ангельшчыне, брэшуць на нас тады, калі лёрды цкуюць... (*Пауза*). А з рабочымі ў нас клясавая солідарнасьць.

Кацярына (*хапаецца за галаву*) Досьць сёньня, бо галава трэсьне. Са-са...

Юзік (*сьмяецца*). Солідарнасьць, значыць, што ў нас з імі адны інтарэсы. Таму яны за нас, а мы за іх.

Кацярына. Дык-жа яны палякі.

Юзік. А для нас рабочыя і сяляне, якой-бы яны ні былі нацыянальнасьці, усё адно браты.

Даніла. І татарын, і яўрэй, хоць-бы яны былі другой веры?

Кастусь. Так, хоць-бы і другой веры. (*Абурана*). Вось вера гэта і губіць нас. (*Пауза*). Уваб'юць з маленства, што яўрэй—ня наш чалавек, няхрышчоны... (*Пауза*). А навошта гэта патрэбна?

Даніла. Ну, а што-ж, хіба яўрэй хрышчоны?

Кастусь. Не. І не патрэбна ні гэта хрышчэньне, ні абразаньне! (*Пауза*). Вы-ж таксама хрышчоны, а чаму-ж гэта вы далі згоду папу адносна „Сьмелага“, га?

Піонэры. Якую згоду?

Даніла. Ды я, ды я... (*Ледзь устрымліваецца*). Ведаеш сынку...

Кастусь. Ведаю, бо іначай я-б ня гэтак размаўляў з вамі...

Даніла (*кідаецца да ног Кастуся*). Выбачай мяне, паразумнеў я трохі... (*Пауза*). Дый з папом з-за гэтага пасварыўся, кінуў яму тыя грошы... (*Плача*). Плюнуў і пашоў...

Кастусь (*на вачох сьлёзы*). Уставайце!

Хімка. Татачка, мы вам даравалі, вы добры, добры... (*Цягне матку*). Мамачка, татка ўжо больш ня будзе біцца. (*Да Данілы*). Ня будзеце?

Даніла (*цалуе Хімку*). Дачушка, і пальцам не крану. (*Да Кацярыны*). Маці, дурны я быў, як бот. Але вось цяпер, як пахадзіў адзін каля году, дык шмат чаго набраў у галаву. Шмат што зразумеў!

Кастусь (*Да Данілы*). Татка, прыходзь да нас, у колектыв, тут будзе лепей.

Даніла (*падумаўшы*). Не.

Кацярына (*напужана*). Як?

Хімка. Татачка...

Кастусь (*падумаўшы, цьвёрда*). Тады ў нас з вамі ніякіх інтарэсаў: вы кім былі, тым і засталіся...

Даніла. Кім-жа гэта?

Кастусь. Падкулачнікам...

Даніла (*перарывае*). Досыць, досыць! (*Паднімае ўверх галаву*). Я вырас!

Кастусь. А калі так, дык да нас.

Даніла. Да-а...

Кацярына (*праз сьлёзы*). Бацька! Няўжо ты ня бачыш, што яны (*паказвае на дзяцей*) разумнейшыя за нас? А ты ўпёрся, як той баран у новыя вароты, дый ні з месца...

Даніла. Ну, тады і я з вамі.

Галасы. Брава! Брава!

Кацярына. Дзеткі мае, вось мы зноў разам, толькі ты, бацька, глядзі—ні, ні, ні...

Даніла (*разводзіць рукамі*). Ну, хоць-бы ў нядзельку, калі небудзь. Ведаеш—прывычка. Нялёгка кінуць...

Кастусь (*ускочыў на турнік*). Эт, мамка, гэта ўжо ня так страшна, вось толькі з папом ды з рознымі там кулакамі ня трэба.

Даніла (*перарывае*). О, не! Ша! Досыць! (*Сьмех*). Маці, ну і хочацца-ж мне гарачае капусты. Ці паверыш, цэлы год ня еў. (*Сьмех*).

Кацярына. Дык пойдзем, пакармлю. (*Ідзе*).

Даніла. Стала быць, моладзь перамагла. (*Пауза*). Ну, іх сіла. (*Пашоў*).

ЗАСЛОНА.

Вен. архив

1994 г.

Депутатская
библиотека
СССР
им. Г. И. Успенского

+

Цана 20 кап

80000003657825

